

MARMARA COĞRAFYA DERGİSİ SAYI: 15, OCAK - 2007, İSTANBUL

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

(The Opinions Of Would-Be-Teachers And Teachers Of Social Sciences About Geography Courses)

Yrd. Doç. Dr. Ali ÖZEL*
Mustafa BAŞOĞLU**

ÖZET

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya derslerine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın örneklemi Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 78 öğretmen adayı öğrenci ve Kütahya il merkezinde MEB'e bağlı devlet okullarında görev yapan 37 sosyal Bilgiler öğretmenidir. Veri toplama aracında öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin coğrafya derslerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla beşli likert tipine göre hazırlanmış on soru bulunmaktadır. Veriler, Mart 2007'de toplanmış ve verilerin analizi SPSS programı ile yapılmıştır. Sonuç olarak, hem sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafyaya yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Mezuniyet değişkenine göre ise öğretmenlerin coğrafyaya yönelik görüşlerinde bazı sorularda coğrafya mezunları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Diğer sonuçlar araştırmada detaylı olarak açıklanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları, Sosyal Bilgiler Öğretmenleri, Coğrafya Derslerine Yönelik Görüşler

ABSTRACT

This study tried to determine the opinions of teachers and would-be-teachers of social sciences about geography courses. The sampling of the study was composed of 78 would-be-teachers at Dumlupınar University, Education Faculty, Primary School Education Department, the Chair of Social Science Teaching and 37 teachers of social sciences working at state schools of Ministry of Education (MEB) in the city centre of Kütahya. Data gathering was carried out through 10 questions prepared according to Likert scale of five in

* Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü. Kütahya.
e-mail: aliozel@dumlupinar.edu.tr

** Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
ABD. Yüksek Lisans Öğrencisi. Kütahya.

ALİ ÖZEL – MUSTAFA BAŞOĞLU

order to determine the opinions of teachers and would-be-teachers of social sciences about geography courses. The data were gathered in March 2007 and their analysis was done with the SPSS program. As a result, no significant difference could be found in the opinions of both teachers and would-be-teachers of social sciences about geography courses according to the variance of gender. However, according to the variance of graduation of the teachers, a significant difference was found in the opinions of the teachers in some questions in favour of geography graduates. The other results were explained in details in the study.

Key Words: *Would-be-teachers of social sciences, teachers of social sciences, opinions about geography courses*

GİRİŞ

Günümüz dünyası iletişim ve bilgi çağını yaşamaktadır. Bilgi, iletişimin mesafeleri kısaltması ile gene kitlelere çok kısa sürede ulaşmakta ve buna paralel olarak kitleleri etkileyip değiştirmektedir. Bu değişim hem sosyal hem de ekonomik yapılarda kendini hissettirmektedir. Sosyo-ekonomik yapının değişimi toplumların eğitim sistemlerini etkilerken eğitim sistemleri bu hızlı değişimi yakalamak zorundadır. Ülkemizde de bu gelişmeler ışığında eğitim programları değiştirilmekte ve geliştirilmektedir (Tay, 2004).

Eğitim olgusunun birbirleriyle devamlı etkileşimde bulunan üç temel ögesi bulunmaktadır. Bu üç temel öge öğrenci, öğretmen ve program olarak adlandırılmaktadır. Bir eğitim sisteminin etkililiği ve verimliliği bu üç ögenin belirli bir hedefe doğru bir uyum içerisinde ilerlemesine bağlıdır. Bu ögelerin herhangi birinde meydana gelebilecek bir bozukluk, zayıflık, verimsizlik veya yanlış işleyiş bütün bir sistemin verimliliğini düşürecektir. Bu ögelerden herhangi birinin diğerinden daha önemli olduğu söylenemez. Ancak bunlardan öğretmen ögesi dikkatli bir ilgiyi gerektirmektedir. Çünkü eğitim sisteminin girdisi olan öğrenci üzerinde öğretmen yetiştiren kurumlar olarak eğitim fakültelerinin bir denetim gücü yoktur. Program ögesi ise, ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenmektedir. Eğitim sistemimizin etkili bir biçimde işleyişini sağlamakta üzerinde en çok denetim gücümüzün bulunduğu öge “öğretmen yetiştirilmesi” süreci olmaktadır. Diğer iki ögenin üzerinde en fazla etkiyi de öğretmen sağlamaktadır (Üstüner, 2004).

*SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ*

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri çocuğu iyi bir vatandaş olarak yetiştirmektir. Eğitim kurumları bu işlevi, çocuğun toplumsallaşmasını, içinde yaşadığı toplumun kültürünü, tarihini, kurumları tanımasını sağlayarak; toplumdaki rollerinin gerektirdiği davranışları, toplumun kendisine sağladığı olanakları ve bunlardan yararlanma yollarını kazandırarak yerine getirir. Eğitim kurumları bu işlevi yerine getirerek hem bireyin mutlu üretken olmasını hem de toplumun sürekliliğini sağlar (Akt. Güleç, Alkış, 2003).

Eğitim programlarının amacı da, çocuğu içinde yaşadığı toplumun etkin birer üyesi yapmaktır. Böylece çocuk, gelişmeleri yakından takip edebilir ve karşılaştığı sorunların üstesinden gelebilir. İlköğretim, çocukların temel bilgi, beceri ve tutum kazandıkları ilk basamak olması bakımından oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler dersi de, çocuğun sosyalleşmesi sürecinde önemli bir yere sahiptir (Kan, 2006).

Bir toplumda yaşayan insanların, o toplumun yaşayışı, ilişkileri, kültürü, dünya toplumları içindeki yeri, çeşitli uluslarla bağlantıları konusundaki temel ve genel bilgilerinin önemli bir bölümünü "Sosyal Bilgiler" oluşturmaktadır. Ancak, Sosyal Bilgiler; Tarih, Coğrafya, Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi gibi günümüzde ilköğretim programlarında yer alan; aslında "Sosyal Bilimler" denilen Sosyoloji, Ekonomi, Psikoloji, Antropoloji vb. gibi disiplinlerden seçilerek, o yaşlardaki öğrencilerin düzeyine uygun, daha somut ve daha yalın özelliklere sahip duruma getirilen konuları içermektedir. Son yıllarda, toplumsal gelişmelerin hızlanması ve bilimsel bilginin hızla artmasıyla, ortaya çıkan 'bilgi patlaması' sonucu, Sosyal Bilimler içinde yeni disiplinler oluşmakta ve disiplinlerarası çalışmalar giderek önem kazanmaktadır (Can, 1998). Genel olarak Türkiye'deki sosyal bilgilerin tanımı şöyle yapılabilir: Hayat bilgisi / sosyal bilgiler vatandaşlık eğitimi programı; Türk demokratik toplumundaki sorumluluk sahibi vatandaşların görevlerine uygun amaçlar üreten, içeriğini tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi konularını ilişkilendirerek oluşturan ve yaşam boyu sürecek vatandaşlık becerileri sunan bir eğitim programıdır (Barth& Demirtaş, 1997:1.6).

Cumhuriyet döneminde ilköğretimle ilgili olarak değişik yıllarda (1926, 1930, 1932,1936, 1948, 1962, 1968, 1989, 1993 ve 1998) program düzenlemelerine gidilmiştir. 1926 programında, ilkokulların temel

ALİ ÖZEL – MUSTAFA BAŞOĞLU

amacının, "genç kuşağın çevresine etkin olarak uyumunu sağlamak üzere iyi vatandaşlar yetiştirmek" olduğu vurgulanarak Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi adlarıyla, dördüncü ve beşinci sınıflara haftada ikişer saat Sosyal Bilgiler içeriğine uygun dersler konulmuştur (Can, 1998). Disiplinler arası bir program yaklaşımı ve bir ders olarak Sosyal Bilgiler, Türkiye’de ilk kez 1960’lı yıllarda benimsenmiştir (Venç, 2005). 1958 yılındaysa Sosyal Bilgiler olarak belirlenmiş ve ilkokul 4. ve 5. sınıflarda haftada beşer saat olarak okutulmaya başlanmıştır (Can, 1998). Ancak 1960’lı yıllardan itibaren Sosyal Bilgilerde Tarih ve Coğrafya bilgilerinin ağırlığı azaltılmış, Sosyoloji, Antropoloji, Ekonomi, Siyaset Bilimi ve Sosyal Psikolojiye ağırlık verilmiştir. Ülkemizde ise Tarih, Coğrafya ve Yurttaşlık dersleri 1968 programı ile Sosyal Bilgiler adı altında birleştirilmiştir (Erden, 1998:9).

1985 yılında, ortaokullarda Sosyal Bilgiler eğitimine son verildiğini ve bunun yerine Milli Coğrafya, Milli Tarih dersleri okutulmaya başlanmıştır. Sonradan ise 1992 yılında da yeni bir Vatandaşlık Bilgileri programı uygulamaya geçirilmiş; 1993’te de Milli Tarih ile Vatandaşlık Bilgileri programlarında bazı değişiklikler yapılmıştır (Can, 1998).

1997 yılında sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulaması ile ilgili yasanın 1998 yılına kadar bu program uygulanmıştır. 1998 yılında 4-7. sınıfları da kapsayacak şekilde yeni bir *İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* yürürlüğü konmuştur (Venç, 2005) 1997 yılında sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim uygulaması ile ilgili yasanın yürürlüğe girmesinde sonra, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 10.09.1997 tarih ve 143 sayılı kararı ile, ilköğretim okullarında okutulan Milli Tarih ve Milli Coğrafya dersleri uygulamadan kaldırılmış; yerlerine Sosyal Bilgiler dersinin konması kararlaştırılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 02.04.1998 gün ve 62 sayılı kararı ile kabul edilen yeni "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı" ilköğretim 4., 5., 6. ve 7. sınıflara yönelik olup "öğretimin kalitesini yükseltmek, ezberci bir eğitim yerine, günün ihtiyaçlarına cevap vermek" amacını taşımaktadır (MEB, 1998). Yeniden düzenlenen Sosyal Bilgiler dersine, programda, ilköğretimin 4., 5., 6. ve 7. sınıflarında haftada üçer saat olarak yer verilmesi öngörülmektedir (Can, 1998).

*SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ*

Türkiye’de Sosyal Bilgiler programları,1998 yılından itibaren, dünyadaki gelişmeler göz önünde bulundurularak yoğun program geliştirme çabaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar 2005 yılında ürün vermiştir. Nitekim MEB tarafından hazırlanıp pilot illerde uygulanıp verimli sonuçlar alınan yeni 4-5. sınıflar Sosyal Bilgiler öğretim programı, 2005 – 2006 yıllarından itibaren bütün illerde uygulanmaya başlamıştır (Öztürk, 2006). 2006-2007 öğretim yılından itibaren de 6.sınıflarda uygulanmaya başlamıştır. Bu programın geliştirilmesinde tematik öğrenme, problem çözme ve işbirlikli öğrenmeye vurgu yapan sosyal yapılandırıcılık esas alınmıştır. Sosyal Bilgiler, hemen her bakımdan değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinlerarası bir yaklaşımla kaynaştırarak kullanan bir öğretim programıdır (Öztürk, 2006). Sosyal Bilgiler ünitelerinde; tarih, coğrafya, ekonomi sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimler ve insan hakları ve vatandaşlık bilgisi konuları toplulaştırılmış olarak ele alınmaktadır. Öğretmen de konuları tarih ünitesi, coğrafya ünitesi, insan hakları ve vatandaşlık ünitesi diye ayrı ayrı değil, çok yönlü olarak işlenmektedir (Komisyon, 2006).

Cumhuriyet döneminde, genel ortaöğretim kurumlarına Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla 1926-1927 yılında Konya’da “Orta Muallim Mektebi” açılmıştır. İki yıl süreli olan bu okul, daha sonra Ankara’ya taşınmış ve eğitim şubesi eklenmiştir. 1928-1929 öğretim yılından itibaren matematik, fizik, tabii bilimler, tarih, coğrafya şubeleri de açılmıştır. Öğretim süresi, genel eğitim veren iki yıllık bir hazırlık sınıfından sonra bir buçuk yıllık meslek eğitimi vermek üzere üç buçuk yıl olarak düzenlenmiştir. 1930 yılında adı “Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” olmuştur. 1940 yılında bu amaçla İzmir, İstanbul ve Balıkesir’de yeni enstitüler açılmıştır. 1960’da Buca Eğitim Enstitüsü açılmıştır. 1978 Yılında sayıları 18’i bulan üç yıllık eğitim enstitülerindeki toplam öğrenci sayısı 69.313 olarak belirtilmektedir. 1982 yılında bu enstitüler de üniversiteler bünyesine alınmış, bu tarihten itibaren öğrenim süreleri 4 yıl olarak eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (Üstüner, 2004). Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümüne ise ilk defa 1993 yılında öğrenci alınmaya başlamıştır. 1998

ALİ ÖZEL – MUSTAFA BAŞOĞLU

yılında program değişmiş ve en son 2006 yılında programda değişiklik yapılmıştır (YÖK, 2007).

1993 yılında başlayan Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde Genel Coğrafya, Jeomorfoloji, Harita Bilgisi, Genel Beşeri Coğrafya, Klimatoloji I – II, Hidroğrafya, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Ülkeler Coğrafyası I – II - III, Siyasi Coğrafya, Bitkiler Coğrafyası I – II, Enerji ve Yer altı Kaynakları, Genel Ekonomik Coğrafya, Bölgesel Türkiye Coğrafyası I – II, Toprak Coğrafyası, Türkiye Beşeri Coğrafyası, Ulaşım Coğrafyası, Türkiye Ekonomik Coğrafyası ve Çevre Sorunları olmak üzere toplam elli üç kredilik coğrafya dersi bulunmaktaydı (YÖK, 1995).

2006 yılından itibaren uygulanan programa göre ise, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde Genel Fiziki Coğrafya, Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya, Ülkeler Coğrafyası, Türkiye Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası, Türkiye Fiziki Coğrafyası, Siyasi Coğrafya, Çevre Eğitimi ve Günümüz Dünya Sorunları olmak üzere toplam yirmi kredilik coğrafya dersi bulunmaktadır (YÖK, 2006).

Buradan hareketle araştırmada, sosyal bilgiler öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya derslerine yönelik görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin coğrafya derslerinin işlenişine, araç gereç kullanımına, coğrafya konularının Sosyal Bilgiler öğretim programı açısından değerlendirilmesine yönelik fikirleri de incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini 2006–2007 öğretim yılında Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi ilköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 78 öğretmen adayı öğrenci ve Kütahya il merkezinde MEB’e bağlı devlet okullarında görev yapan 37 Sosyal Bilgiler öğretmenidir.

Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri de alınarak, sosyal bilgiler öğretmen adayları ve öğretmenlerin coğrafya dersleriyle ilgili görüşlerini tespit etmeye yönelik bir soru listesi oluşturulmuştur. Veri toplama aracı, 20 kişilik bir öğretmen grubuna uygulanmasıyla pilot çalışma yapılmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak veri toplama aracına son şekli verilmiştir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik özelliklere yönelik sorular; ikinci bölümde ise öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin coğrafya derslerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla beşli likert tipine göre hazırlanmış on soru bulunmaktadır. Veriler, Mart 2007’de toplanmış ve verilerin analizi SPSS programı ile yapılmıştır

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde veri toplama araçlarından elde edilen bulgular yer almaktadır. İlk olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya derslerine yönelik görüşleri Tablo 1’de gösterilmiştir. Örneklemdeki 78 öğretmen adayının %56,4 (f=44)’ü bay ve %43,6 (f=34)’ü bayandır. T testi sonuçlarına göre öğretmen adaylarının coğrafyaya yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (P>0.05).

Sosyal Bilgiler öğretmeni adaylarının coğrafya derslerine yönelik görüşlerine bakıldığında genel olarak şu bulgularla karşılaşmaktadır. Öğretmen adaylarının %83,3 (f=65)’ü coğrafya ile ilgili konulardan zevk aldıklarını, %66,7 (f=52)’si coğrafya ile ilgili araştırmaları ve yazıları okuduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adalarının %61,5 (f=48)’i öğrencilerin coğrafya ile bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünürken, %33,3 (f=26)’ü bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının %60,3 (f=47)’ü coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk aldıklarını ifade ederken, %21,8 (f=17)’i bu konuda kararsız olduklarını ve %18,0 (f=14)’i de bu fikre katılmadıklarını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının %51,2 (f=40)’si coğrafya konularının iyi öğrenilmemesinin nedeninin öğretmenler olduğunu düşünürken, %26,9 (f=21)’u bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmen adaylarının sadece %34,6 (f=27)’sü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okutulan coğrafya derslerinin yeterli olduğunu düşünürken %34,6 (f=27)’sü da bu fikre katılmamaktadır. Öğretmen adaylarının %75,6 (f=59)’sü Sosyal Bilgiler öğretmenlikleri sırasında coğrafyayı iyi öğreteceklerine inandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının sadece %24,4 (f=19)’ü Eğitim Fakültesi’nin coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahip olduğunu belirtmişler. Yine öğretmen adaylarının sadece %35,9 (f=28)’ü coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında

öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilmeye çalışıldığını ve çok değişik materyal kullanıldığını ifade etmişlerdir. Son olarak öğretmen adaylarının %46,2 (f=36)'si coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştıracağını belirtirken, %24,4 (f=19)'u bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Coğrafya Derslerine Yönelik Görüşler

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1- Coğrafya ile ilgili konulardan zevk alırım	35	44,9	30	38,5	4	5,1	7	9,0	2	2,6
2-Coğrafya ile ilgili araştırmaları ve yazıları okurum	15	19,2	37	47,4	13	16,7	10	12,8	3	3,8
3-Öğrencilerin coğrafya bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünüyorum	15	19,2	33	42,3	26	33,3	2	2,6	2	2,6
4-Coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk alırım	18	23,1	29	37,2	17	21,8	11	14,1	3	3,8
5-Coğrafya konularının iyi öğrenilmemesinin nedeni öğretmenlerdir.	18	23,1	22	28,2	21	26,9	12	15,4	5	6,4
6-Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okutulan Coğrafya derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum	12	15,4	15	19,2	24	30,8	16	20,5	11	14,1
7-Sosyal Bilgiler öğretmenliğim sırasında coğrafyayı iyi öğreteceğime/öğrettiğime inanıyorum	25	32,1	34	43,6	15	19,2	4	5,1	-	-
8-Okulumuz coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahiptir	10	12,8	10	12,8	27	34,6	20	25,6	11	14,1
9-Coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında öğrencilerin konuya ilgileri çekilmeye çalışılmakta ve çok değişik materyal kullanılmaktadır.	9	11,5	19	24,4	30	38,5	16	20,5	4	5,1
10-Coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştırırım.	15	19,2	21	26,9	19	24,4	12	15,4	11	14,1

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Coğrafya Derslerine Yönelik Görüşleri

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1- Coğrafya ile ilgili konulardan zevk alırım	21	56,8	11	29,7	4	10,8	1	2,7	-	-
2-Coğrafya ile ilgili araştırmaları ve yazıları okurum	9	24,3	21	56,8	5	13,5	2	5,4	-	-
3-Öğrencilerin coğrafya bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünüyorum	10	27,0	18	48,7	7	18,9	1	2,7	1	2,7
4-Coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk alırım	11	29,7	18	48,7	4	10,8	4	10,8	-	-
5-Coğrafya konularının iyi öğrenilmemesinin nedeni öğretmenlerdir.	3	8,1	7	18,9	11	29,7	12	32,4	4	10,8
6-Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okutulan Coğrafya derslerinin yeterli olduğunu düşünüyorum	2	5,4	7	18,9	11	29,7	14	37,8	3	8,1
7-Sosyal Bilgiler öğretmenliğim sırasında coğrafyayı iyi öğreteceğime/öğrettiğime inanıyorum	7	18,9	25	67,6	5	13,5	-	-	-	-
8-Okulumuz coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahiptir	5	13,5	12	32,4	5	13,5	13	35,1	2	5,4
9-Coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında öğrencilerin konuya ilgileri çekilmeye çalışılmakta ve çok değişik materyal kullanılmaktadır.	4	10,8	28	75,7	3	8,1	2	5,4	-	-
10-Coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştırırım.	4	10,8	26	70,3	5	13,5	2	5,4	-	-

Tablo 2’de sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya derslerine yönelik görüşleri yer almaktadır. Örneklemdaki 37 Sosyal Bilgiler öğretmenin %56,8 (f=21)’si bay ve %43,2 (f=16)’si bayandır. T testi sonuçlarına göre öğretmenlerin coğrafyaya yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (P>0.05).

ALİ ÖZEL – MUSTAFA BAŞOĞLU

Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre coğrafyaya yönelik görüşlerine bakıldığında ise Anova testine göre yine anlamlı bir fark bulunmamıştır ($P>0.05$).

Örneklemdaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 19'u tarih, 11'i sosyal bilgiler ve 7'si de coğrafya mezunudur. Mezuniyet değişkenine göre öğretmenlerin coğrafyaya yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Test sonuçlarına göre bazı sorularda (1, 3, 4 ve 7. sorularda) coğrafya mezunları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur ($P<0.05$). Buna göre, coğrafya mezunu olan sosyal bilgiler öğretmenleri, diğerlerine göre coğrafya ile ilgili konulardan daha çok zevk almakta, öğrencilerin coğrafya bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünmekte, coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk almakta ve coğrafyayı daha iyi öğrettiklerine inanmaktadırlar. Tarih ve sosyal bilgiler mezunları arasında ise hiçbir soruda anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya derslerine yönelik görüşlerine bakıldığında genel olarak şu bulgularla karşılaşılmaktadır. Öğretmenlerin %86,5 ($f=32$)'i coğrafya ile ilgili konulardan zevk aldıklarını, %81,1 ($f=30$)'i coğrafya ile ilgili araştırmaları ve yazıları okuduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin %75,7 ($f=28$)'si öğrencilerin coğrafya ile bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünürken, %18,9 ($f=7$)'u bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %78,4 ($f=29$)'ü coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk aldıklarını ifade etmektedir. Öğretmenlerin sadece %27,0 ($f=10$)'ı coğrafya konularının iyi öğrenilmemesinin nedeninin öğretmenler olduğunu düşünürken, %29,7 ($f=11$)'u bu konuda kararsız olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin sadece %24,3 ($f=9$)'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okutulan coğrafya derslerinin yeterli olduğunu düşünürken, %45,9 ($f=17$)'u da bu fikre katılmamaktadır. Öğretmenlerin %86,5 ($f=32$)'i coğrafyayı iyi öğrettiklerine inanmaktadır. Öğretmenlerin sadece %45,9 ($f=17$)'u okullarının coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahip olduğunu belirtmişler. Öğretmenlerin %86,5 ($f=32$)'si coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilmeye çalışıldığını ve çok değişik materyal kullanıldığını ifade

*SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARI VE SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN
COĞRAFYA DERSLERİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ*

etmişlerdir. Son olarak öğretmenlerin %81,1 (f=30)'i coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştırdıklarını belirtmişlerdir.

SONUÇ

Hem sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hem de sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafyaya yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğretmenlerin kıdem yıllarına göre coğrafyaya yönelik görüşlerine bakıldığında ise yine anlamlı bir fark gözükmemektedir. Mezuniyet değişkenine göre ise öğretmenlerin coğrafyaya yönelik görüşlerinde bazı sorularda coğrafya mezunları lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Tarih ve sosyal bilgiler mezunları arasında hiçbir soruda anlamlı bir fark görülmemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının %83,4 (f=65)'ü ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin %86,5 (f=32)'i coğrafya ile ilgili konulardan zevk aldıklarını ifade ederken yine öğretmen adaylarının %66,6 (f=52)'si ve öğretmenlerin %81,1(f=30)'i coğrafya ile ilgili araştırmaları ve yazıları okuduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının %61,5 (f=48)'i öğrencilerin coğrafya ile bilgilerini gerçek hayatta kullanmalarının kolay olduğunu düşünürken, öğretmenlerde bu oran %75,7 (f=28) 'ye yükselmiştir. Öğretmen adaylarının %60,3 (f=47)'ü coğrafya konuları ile ilgili araç gereç hazırlamaktan zevk aldıklarını ifade ederken, bu oran öğretmenlerde %78,4 (f=29)'e yükselmiştir. Öğretmen adaylarının %51,3 (f=40)'ü coğrafya konularının iyi öğrenilmemesinin nedeninin öğretmenler olduğunu düşünürken, öğretmenlerde bu oran %27,0(f=10)'ye düşmüştür.

Öğretmen adaylarının %34,6 (f=27)'si ve öğretmenlerin %24,4 (f=9)'ü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okutulan coğrafya derslerinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Öğretmen adaylarının %75,7 (f=59)'si Sosyal Bilgiler öğretmenlikleri sırasında coğrafyayı iyi öğreteceklerine inanırken, öğretmenlerin %86,5 (f=32)'i coğrafyayı iyi öğrettiklerine inanmaktadır. Öğretmen adaylarının %25,6 (f=20)'si Eğitim Fakültesi'nin coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahip olduğunu belirtirken, öğretmenlerin %45,9 (f=17)'u okullarının coğrafyayla ilgili yeterli materyale sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

ALİ ÖZEL – MUSTAFA BAŞOĞLU

Öğretmen adaylarının sadece %35,9 (f=28)'u coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilmeye çalışıldığını ve çok değişik materyal kullanıldığını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ise %86,5 (f=32)'i coğrafya konularının öğrenilmesi sırasında öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilmeye çalışıldığını ve çok değişik materyal kullanıldığını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının %4'i coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştırabileceklerini belirtirken, öğretmenlerin %81'i coğrafya derslerinde teknolojiyi kullanarak coğrafya öğrenmeyi kolaylaştırdıklarını söylemişlerdir.

KAYNAKLAR

- Barth, J.L. & Demirtaş, A. (1997). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi Kaynak Üniteler*. Ankara: YÖK Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.
- Can, G. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No:1064 Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, 581: 7-37
- Erden, M. (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Güleç, S., Alkış, S. (2003). *Attitudes of Teachers-to-be Towards Teaching Social Studies Course, International Conference on Higher Education Innovation, Abstract of Presentations at the First Conference of the Society, ICHEI Abstracts Book, Kiev, Ukraine*
- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, :14:2, 537-544.
- Komisyon, (2006). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6.Sınıf Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Öztürk, C. (2006). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem A yayıncılık.
- Tay, B. (2004). Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejilerinin Yeri ve Önemi, *Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5: 2, 1-12
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme ve Günümüz Sorunları, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5
- Venç, E. (2005). Sosyal Bilgiler Öğretimine Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri, *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5: 59
- yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi59/icindekiler.htm